

2006

Glimt fra årene 1906-1931-1956-1981

Lysgaard brødrene

Hans Bøtker og Vildbjerg kirkegård

Bredgade i Vildbjerg

Glimt fra året 2006

Indholdsfortegnelse	side
Glimt fra gamle dage	2
v/ Arne Sørensen	
Lysgaard brødrene.....	15
v/ Else Marie Lysgaard	
Hans Bøtke og Vildbjerg kirkegaard.....	21
v/ Niels Korshøj	
Bredgade i Vildbjerg.....	33
v/ Karl Gregersen	
Glimt fra året 2005-2006 fortalt i billeder.	

Lokalarkivets adresse:
Burgaardsvej 6, 7480 Vildbjerg
Tlf. 97 13 31 29

FORORD

Det er os en glæde igen i år at kunne udgive et årsskrift. Vi håber, det vil falde i læsernes smag.

Indholdet af skriftet, kan ses på foregående side. Vi medarbejdere på Lokalarkivet har haft et godt samarbejde omkring indholdet af skriftet, og den interne fordeling af opgaverne. Lokalarkivet har haft et godt samarbejde med Lokal-avisen vedrørende billedserien "Glimt fra året 2006."

En del tid er for os gået med at takle arkivsituationen, nu vi indgår i Herning Kommune. Vi startede med at mødes med de øvrige arkiver i Trehøje Kommune. Efter her at have fundet fælles fodslag, er vi i forhandlinger med lokalarkiverne fra de øvrige kommuner, der indgår i den kommende storkommune. Det foregår i et til formålet nedsat udvalg.

Herudover, har vi beskæftiget os med at finde egnede lokaler, når vi må flytte i forbindelse med, at vore nuværende lokaler forsvinder, ved delvis nedrivning af den eksisterende skole. Det har resulteret i, at vi, sammen med Timring og Nøvling lokalarkiv har fået lovning på, at kunne flytte til Vildbjerg Skoles administrationsbygning.

Hvornår en sådan flytning kan finde sted, ved vi ikke, men når tiden kommer, håber vi på, måske at kunne få en hjælpende hånd fra arkivets trofaste venner.

Vi ønsker alle god læselyst!

På Vildbjerg Lokalarkivs vegne:

Kristian Mosekjær

Arne Sørensen

Knud Sørensen

Else Marie Lysgaard

Poul Chr. Enevoldsen

Niels Korshøj

Karl Gregersen

Vildbjerg gennem 100 år/ v. Arne Sørensen

På de følgende sider er der små glimt om Vildbjerg sogn med særlig fokus på årene 1906 - 1931 - 1956 og 1981.

Kildemateriale hentet fra lokale aviser og diverse protokoller.

Vildbjerg for 100 år siden = 1906.

De 2 foregående år bød på 2 vigtige begivenheder nemlig ombygning af kirken 1905 og jernbanens indvielse i 1904, men også i 1906 skete der større ting: Indenrigsministeriet giver samtykke til, at kommunen pr. 1 april deles i en Vildbjerg - Nøvling og en Timring kommune.

1860 blev Nygaard bygget til Andreas Nygaard fra Rødding.. Sognerådet købte gården i 1871 og indrettede den til fattiggård. Den afløste den gamle fattiggård øst for kirken, hvor der var asyl i mange år. 1936 byggedes alderdomshjemmet, og fattiggården blev nedrevet først i 1970erne.

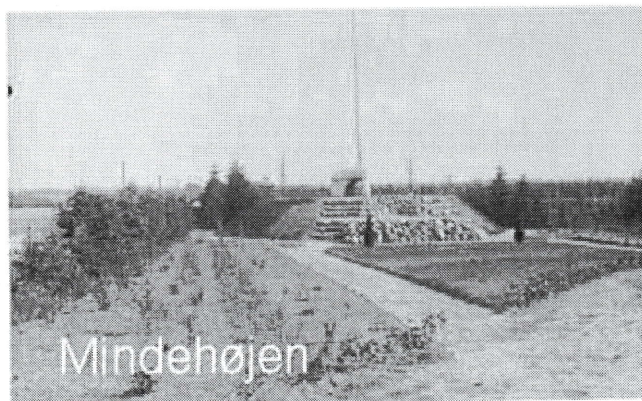
Det vedtages at valget af sognerådets mindre halvdel afholdes d. 24 marts i Vildbjerg fattiggård kl. 9. og for Timring i dette sogns mejeri samme dag kl. 14. De højest beskattedes valg foretages d. 31 marts for begge kommuners vedkommende på forannævnte tid og sted.

Vildbjerg Nøvling kommune må derfor skifte borgmester d. 1. april 1906. Valgt bliver Peder Nielsen Overkjær.

Sognepræst og provst er som sidste år Sv. Nyholm. Skolemæssigt er der heller ikke større ændringer. Leder i Vildbjerg er Th. Thomsen og i Rødding er lederen Carl Jensen. I Vildbjerg er der nedsat et udvalg fra sognerådet til at undersøge placeringen og mulighed for at bygge en ny og større skole.

I det hele taget var også 1906 et år, hvor der foregik meget i Vildbjerg. Her kan bl. a. henvises til de to flotte 100 års jubilæumsskrifter, dels fra VSF og dels fra Vildbjerg elværk.

Noget tyder på, håndværkerforeningen har været særdeles aktiv i bestræbelserne for at få livet i området til at fungere godt. Her bl. a. referat fra foreningens protokol vedrørende "Vildbjerg-lund".

Den 2. Januar 1906 Aftollen viede til forsamling foretog følgende.

Memorer Forenden Høfter Johannes Sina Holbæk optoges: forsamlingen vil foretoges at byde en skriftlig jerd til en anlæg og der blev taget Aktur paa 1000 Kr. og paa skatteen var der ogsaa den til at faa flere tagende. Dette viede om sagen blev sat til Lørdag Aften den 6-1 Ligeledes blev det foresat paa dette om at byde Kaldet i Kirken fra Elektroteknisk og til at fremme sagen valtes Mester Carl Paulsen Smeder Knud Pedersen og Forstander Thomsen

Lørdag Aften den 6. Januar 1906 Aftollen den Aarlige Generalforsamling til foretagelse af følgende Regnskabs forsamling til Godtgørelsen af Regnskabs forsamlingen følgende

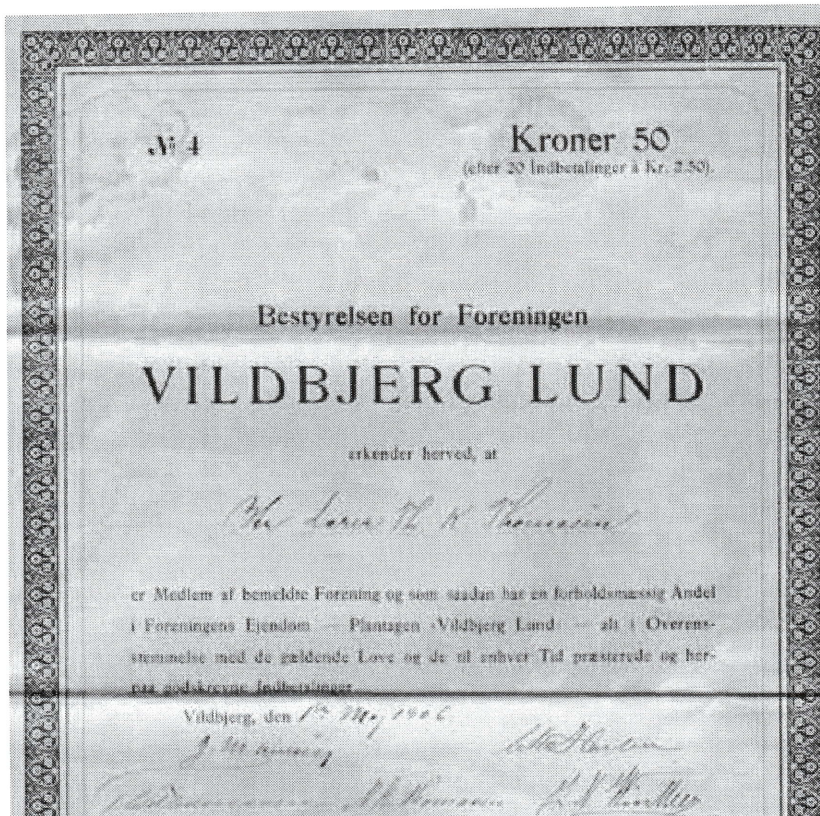
Kassebetaltning fra 1904 12.8
 Indkomster, Indtækt og Indtægter 129.27
 Talt 141.35

Magist. Højst m m 56.75
 Indtækt i Særskilt 50
 Talt 106.75

Kassebetaltning den 6-1-1906 Kr. 38,60

Indtækt i Forming Sparerkasse
 med Renten til Jato Kr. 66,40

Endvidere eksempel på en aktie i Vildbjerglund.

Et par små notater fra Herning Folkeblad 1906.

Men hvad med billetter

Med toget fra Herning til Vildbjerg var for nogle aftener siden en mand fra Holstebro-egnen, Han havde kun billet til Vildbjerg men ville rejse længere og stod ud for at forsyne sig med billet. Portøren i Vildbjerg, der fungerede som stationsforstander, var beskæftiget udenfor kontoret, og den rejsende kunne således ikke i øjeblikket få billet. Da der i det samme blev givet afgangssignal og toget satte sig i gang, uden at han kom med, blev han rasende og udskældte portøren for dreng, bondekarl og tyveknægt. Da portøren var i funktion og bar huen med det røde bånd, der betegner den, som i øjeblikket fungerer som stationsforstander, vil det rimeligvis blive en alvorlig sag for vedkommende rejsende, da sagen er overgivet til politiet.

Ulovlig færdsel

To mænd fra Vildbjerg måtte bøde hver 2 kr. i politiretten, fordi de havde overtrådt forbudet mod færdsel på jernbanens grund.

Tombola

Vildbjerg og omegns landboforening, der afholder dyrskue den 16. juli i Vildbjerg, har fået amtets tilladelse til i forbindelse dermed at bortspille ved tombola en del landbrugsgenstande og skænkede ting.

Vildbjerg for 75 år siden = 1931

Der er ikke de store ændringer omkring skole, kirke og kommunale forhold sammenlignet med året før. Skolelederne er stadig Th. Thomasen i Vildbjerg og Carl Jensen i Rødding. Sognepræst for Vildbjerg - Nøvling er pastor Bastrup og sognerådsformand er Andreas Tanderup Vildbjerg.

Tiderne var barske, landmændene fik ik-

ke meget for hverken korn eller dyr. Det medførte stor arbejdsløshed og små kår i mange hjem.

I november vedtog sognerådet at lade udføre omfattende vejarbejde samt skærveslagning og harpning af store mængder grus i Odsbjerg, Thusing og Skibbild. Det blev også vedtaget at bygge et nyt vandværk i Vildbjerg. Det var lykkedes at finde rigeligt og godt vand i 30 m dybde. Værket kom til at ligge i maskinhandler Holbecks have (ca. midt mellem Handelsbanken - Super Best og jernbanen).

Ifølge protokol for Vildbjerg gødningsforening vedtages ved generalforsamling d. 14 marts, at Peder Chr. Pedersen antages til uddeler af gødningen samt at føre regnskab og modtage bestilling af gødning for et vederlag af 20 øre pr. sæk.

Kommunen kunne i øvrigt godt have ekstra indtægter, idet ejeren af Vildbjerg hotel enkefru Pouline Knudsen ved retten i Herning vedtog at betale en bøde på 120 kr. til Vildbjerg - Nøvling kommunekasse for at have serveret en drik som kaldes "maduro", som er spiritusholdig.

Vildbjerg for 50 år siden = 1956

Vildbjerg sogn har ca. 1930 Indbyggere. Sognerådsformand er Carl Pedersen. Sognepræst er D. P. Davidsen, der samtidig er provst for Hammerum provsti. Sognet har to skoler, Vildbjerg skole med 270 elever fordelt på 13 klasser. Skoleinspektør er Aage Jensen. Rødding skole har 48 elever fordelt på 4 klasser. Førstelærer er P. Just. Ser man på referater fra sogneråd, foreninger m.v., kan man forbausnes over den store forskel på indtægter og udgifter den gang og nu.. Eksempelvis kan nævnes, De gamles hjem blev forøget med 12 værelser og en mellembygning for 170.564 kr., at kommunens skatteudskrivning var 560.000 kr. for 1956-57- at der var tilskud fra staten til realklasserne med 2.763 kr. for året 1955-56. "Julens glæde" var dengang en art forening. Her valgtes hvert år en person som opkræver.. Denne gik fra hus til hus for at opkræve, hvad den enkelte kunne undvære. Pengene blev hensat i banken og udbetalt til den enkelte person i december måned, så familien kunne have et beløb til juleindkøbene. 1956 var der indbetalt ifølge kassebog 35.659,50 kr. Efter fradrag af administrationsomkostninger fik spareerne udbetalt 33.976 kr.

Konfirmationen 18. marts 1956

Forrest: Anna Korshøj, Margit Maul, Birgit Buhl, Ingrid Østergård, D.P.Davidsen, Henny Krogstrup, Grethe Olsen, Ida Nielsen, Minna Andersen. Midten: Holger Korshøj, Ove Riis, Ruth Simonsen, Ruth Pedersen, Ruth L. Christensen, Tove Agergård, Inger Rasmussen, Emmy Kirkegaard, Ketty Barslund, Arne Poulsen, Villy Jensen. Bagerst: Bent Christensen, Ejler Johansen, Otto Lund Christensen, Knud Frølund Andersen og Lars Pedersen.

Konfirmationen 7. oktober 1956

Forrest: Ruth Jørgensen, Grethe Ravnholt, Astrid Eskesen, Else Eriksen, D.P.Davidsen, Kirsten Bækgård, Else Thågo, Jytte Nørgård Esbensen, Nina Møller.

Bagerst: Henning Maul, Knud Madsen, Niels Jacobsen, Hans Martin Jeppesen, John Nielsen, Ove Madsen, Anders Møller, Ove Dyrmosé, Arne Bro Hansen, Axel Houe Christensen, Rudolf Pedersen.

30 af disse "guldkonfirmander" var samlet til et meget festligt gensyn d. 13. august 2006

Udklip fra Vildbjerg tidende 1956:

150 par Codan gummistøvler realiseres,
da j-g er gået over til kun at føre Tretorn gummistøvler.

3 pladespillere B. og O. sælges med 20 pct. rabat.

Nye symaskiner til nedsat pris.

Nye cykler fra 200 kr.

2 kælderdøre med karm og en brugt centralvarmekedel.

I. Schultz

Vildbjerg . Telefon 79.

Biler uden fører

Knud Lysgaard, telf. 81, Vildbjerg
Edv. Christensen, tlf. 95 Vildbjerg
Hans Petersen, tlf. 138, Vildbjerg
Freemont Madsen, tlf. 22, Skibh

Fredag kl. 20,30, lørdag kl. 20:

Søndag kl. 16, 19 og 21:

Humorets konger

Med Gøg og Gokke og flere amerikanske komikere.

Vildbjerg Folke- og realskole

begynder undervisningen torsdag den 9. ds. kl. 7.

Aage Jensen

Min kære moster
fhv. lærerinde
Jensine Jensen

er død.

Vildbjerg, den 31. marts 1956.

Anna Broen Christensen,

Begravelsen foregår fra Vildbjerg kirke torsdag den 5. april kl. 14.

Høns. Høns.

Ekstra høj pris giver Jens og Bækgård Thoustrup for gode slagtehøns.

Jens Thoustrup
Vildbjerg . Telefon 201
samt

Bækgård Thoustrup
Haunstrup

Vi er glade for

at vi ikke længere skal pukle og slæbe for at trække de tunge vogne og maskiner frem, siger de sidste heste, nu kom den sidste model 1956 fra Massey Harris-Ferguson A-S traktor, og nu bliver vi helt fri. Og den kan den mindste dreng køre og endda bedstefar, der bliver 80 år. – Er De køber til denne traktor? Prisen er **8.000 kr. med lift**. Vi giver alle oplysninger derom.

Vildbjerg Maskinfabrik.

Otto Larsen – Vildbjerg – Telefon 65.

Bazar og tombola i Vildbjerg

Som det ses af omstående annonce afholder Vildbjerg stadionudvalg bazar og tombola førstkommande fredag, lørdag og søndag til fordel for Vildbjerg stadion. Det er nu snart 10 år siden, stadion i Vildbjerg blev udvidet, og der er flere ting, der er ved at trænge til fornyelse, sidste år blev bekostet ny fodboldmål, og i år må udvalget se om der kan blive råd til at forny rækværket omkring banen, men det kniber jo med penge, og da der er en restgæld på 3000 kr., som skal forrentes og afdrages, har udvalget gjort sig ekstra umage med en stor tombola, dels er nu blevet skænket mange fine gevinster, men en del er også købt, men har De tænkt på at skænke nogle gevinster, kan det nås endnu, De kan blot meddele det enten til overbetjent Petersen, skrædermester Nielsen eller til købmand Nissen, og vi skal gerne afhente det inden torsdag kl. 18, og så er De hjertelig velkommen på hotel »Vildbjerg« til at trække i tombolaen eller underholde Dem med spil af enhver art, de støtter derved sporten i Vildbjerg, så Deres børn kan udøve den under ideelle forhold.

H. N.

Vildbjerg-Nøvling kommune

På givne foranledning henledes opmærksomheden på, at færdsel på kommunens asfalterede og tæp pebelagte veje ikke må ske med maskiner og redskaber på jernhjul.

For eventuelle beskadigelser af nævnte art må det påregnes, at der fra kommunens side vil blive gjort erstatningskrav gældende.

Sognerådet.

Meddelelse

fra Vildbjerg III reals babysitter service.

Såfremt De får brug for et babysitter geni, da ring for Vildbjergs vedkommende til Vildbjerg 141 og for Aulums vedkommende til Aulum 117.

Pris pr. hver påbegyndt time 50 øre indtil kl. 24, derefter 75 øre hver påbegyndt time.

Venligst

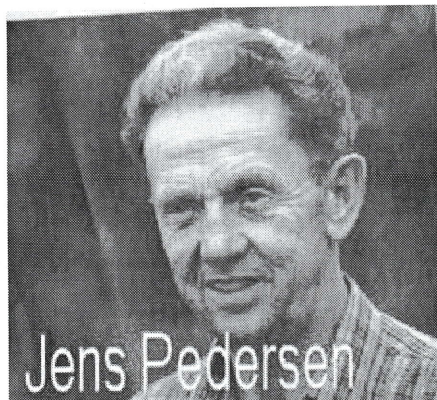
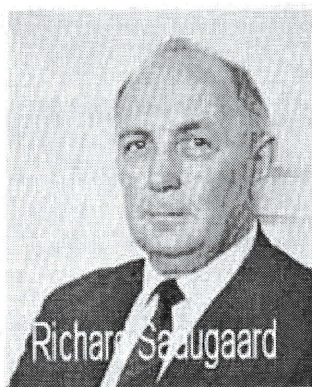
III real, Vildbjerg.

PS. Pengene tænkes anvendt til vor udenlandsrejse i 1957.

Klip annoncen ud!

Vildbjerg for 25 år siden = 1981

Vildbjergt sogn har 3330 indbyggere. Sognepræst er Svend G. Christoffersen. Sognet har 1 skole med 710 elever. Skoleleder og overordnet leder af Trehøje skolevæsen er L. P. Andersen. Borgmester for Trehøje kommune var ved årets start Rich.

Saaugaard. Han trak sig tilbage ved valget efteråret 1981, efter først en lang årrække i Vinding-Vind sogneråd og 11 gode år som borgmester. Hans efterfølger blev Jens Pedersen, der i foregående periode var formand for kulturudvalget. Når man ser avisoverskrifter fra 1981, er der al mulig grund til at tage nogle positive træk frem først.. I tilfældig rækkefølge kan nævnes: Fhv. varmemester bygger briketfabrik i Vildbjerg(H. P. Briketter). "Vildbjergs heldige kartofler", om to brødre, der startede hver sin en gros virksomhed. Med kartofler for 40 år siden, og nu overlader videreførelsen til deres sønner henholdsvis Bjarne(VK) og Svend Åge og Knud Erik(Trehøje kartofler). Langkjær stålbyg for millionordre på bygning af fabriksanlæg i Esbjerg, hvor de store naturgasrør skal overfladebehandles inden de sænkes på plads i Nordsøen.Trods nogen modstand lykkedes det at få Kildebakkeskolen på budgettet for 1985 som en hårdt tiltrængt aflastning for Vildbjerg skole.

Overskifter der viser noget om knap så lyse sider af tiden omkring 1981.

**Næsten hveranden
SIDer er ledig**

10/3 81

**Stærkt delte meninger om
Tømmerpladsens fremtid**

Trehoje kommune har det laveste skattegrundlag pr. indbygger i Ringkøbing amt

**- Første gang, det sker
i min borgmestertid**

Budgetforslaget for 1982 godt 4 mill. kr. mindre end indeværende års budget

- 8 SEP. 1981

**- Det mest triste⁸
budget nogensinde**

SEP. 1981

**Mere i bloktilskud og
fra landsudligningen**

- 8 SEP. 1981

**Chr. Mosekjær
drejer nøglen om**

Underskud på budget for langtids-ledige

10 SEP. 1981

Trebojes årsregnskab:

14 8/8-81

Mindre i kommunens kasse end forventet

19 11/10-81

Mirakel, at kun en dræbtes ved Vildbjerg-ulykken

Syv af de kvæstede passagerer blev indlagt
på sygehusene i Herning og Holstebro

10 12/19-81

Togulykken 1981

Lysgaard brødrene v/Else Marie Lysgård

Den 7. november 1895 blev der holdt bryllup på Lysgaard. Bruden var den kun 19 årige Else Kirstine Jensen, datter af lærer C. Jensen, Timring, og gommen Andreas Romvig Lysgaard, søn af Knud Nielsen, Lysgaard.

Alle spæde de nygifte et barnløst ægteskab, for hun var da så lille og spinkel, og kunne umulig føde børn. Else gjorde deres ord til skamme, og fødte ikke mindre end 14 børn.

Knud: født 1896 som den ældste af drengene. Det var skik og brug at den ældste skulle overtage gården engang, men her var det en dårlig ide, Knud store interesse var historie og slet ikke landbrug, det var synd og skam at han ikke fik lov til en uddannelse indenfor dette fag, men dengang sagde man ikke forældrene imod. Knud elskede sin navnebror og bedstefar.

Else og Andreas Lysgaard

De havde et problem, da den næste dreng blev født, for så skulle Knud vænnes fra, men Bedstefaderen sagde, det skulle han nok tage sig af, og det blev taget til følge. Da vesterhuset blev ombygget, kom bedstefaderen på den ide, at de skulle indrette en nydelig stue til de to, det var ellers beregnet til snedkeri, men de flyttede derud.. En morgen satte det ind med et forrygende vejr, det var hård frost, sne og storm. Bedstefaderen var bange for, at drengen skulle fryse sig for-dærvet.

De skulle over gårdspladsen, for at komme over i folkestuen og spise morgenmad. Resolut puttede han Knud i en sæk, om på ryggen, og på den måde kom de helskindet over.

Søskendeflokken

Engang passede Knud et olielager for sønnen Peder, og en dag stod han sammen med en jævnaldrende ven Jakob Korshøj, de kom i tvivl, om en af olietønderne var fuld eller tom. I deres uvidenhed strøg de en tændstik, for at se efter. Der lød et brag. Knud sagde stille til Jakob: " Hvad tror du Vor Herre ville have sagt, hvis der kom 2 fra 96 på en gang ". Knud var korporal ved dragonerne og lå grænsevagt under 1. verdenskrig.. Knud var en utrolig lun og god taler. Der fortælles om en fest, hvor der var 11 taler og de 10 holdt Knud Lysgaard.

Christian: født 1898 - død 1899.

Leo: født 1899. Leo blev statsmeteorolog. Der fortælles om engang han var hjemme på besøg. Helge havde hentet ham på stationen, og da de nærmede sig Lysgaard, mente Leo det blev en dejlig solskinsdag. Det blev aften og da Leo skulle tilbage, piskede regnen ned, og køerne stod nu med rumpen mod vind og regn. Helge sagde, at det var utrolig, når man tænkte på, hvor længe Leo havde læst, at så køerne havde mere forstand i bagdelen end han havde i hovedet.

Leos længsel efter "hjemlandet" øgedes med alderen. Han fandt et stykke Vestjylland oppe i Rørvig, som mindede ham om hans hjemegn. Han sagde, at som vestjyde kan man aldrig føle sig hjemme i en storby.

Leo bekymrede sig meget om Ulandene, menneskenes sorgløshed og ansvarsløshed over for eftertiden, og mente hvis ikke snart der skete en kursændring, gik Ulandene nedenunder og hjem, men kunne ikke se hvor den skulle komme fra.

Johannes: født 1901 - død 1903

Bertha: født 1903, døde 1943 af meningitis. Bertha var husbestyrerinde for en amtmænd i København. Forblev ugift.

Anna: født 1905. Anna blev folkeskolelærer, og arbejdede til hun gik på pension, også ugift, men som Helge sagde, så var de 9 drenge til at holde frierne væk. Kristian: født 1906. Kristian blev dyrlæge og boede i Skjern, arvede en dyrlægepraksis efter sin svigerfar Dyrlæge Mulbjerg, i de senere år arbejdede han som dyrlæge på et slagteri.

Kristian var en urolig dreng, som Else havde svært ved at styre, så der blev anskaffet et par bukser af læder, hvad han ikke var så glad for, de var skøre i det og hård ved huden, men det bedste Kristian råd for, han satte sig på slibestenen, mens en af brødrene trak, på den måde blev læderet tyndere og ikke så stift at gå i.

Johannes: født 1909. Johannes blev dyrlæge. Da Johannes skulle fødes, var jordemoderen forhindret i at bistå ved fødslen, så der blev sendt bud efter dr. Fisher som lovede at tage sig af det fornødne. Dr. Fisher sagde altid senere, at Johannes var hans dreng.

Johannes giftede sig med enken på Slangerupgård, både de og børnene var meget glade for heste og byggede en rideskole, som de havde megen fornøjelse af, både til undervisning og til privat ridning.

Edvard: født 1912. Edvard blev dyrlæge og havde praksis i Holbæk. Hele familien her var ligeså glade for ridning, og hos Johannes stod der altid heste til rådighed. Edvard var nok familiens charmer, altid i godt humør, og en kvik bemærkning på læben.

Evald: født 1910. Evald blev landmand og havde en ejendom i Borris. Evald blev hjemmedøbt men fremstillet i kirken samme dag som Knud blev konfirmeret.

Henning: født 1914. Henning blev landmand. Henning tog plads som karl på Sahlholt, og efter nogle år, havde han sparet penge op, så han kunne købe en gård i Sdr. Felding. Bor nu som den eneste levende af brødrene hos en søn i Sjørup.

Aksel: født 1916. Aksel blev læge, og arbejdede i mange år som narkoseoverlæge på Århus kommunehospital, og underviste på universitetet. Aksel var utrolig pligttopfyldende, kunne stå op om natten, for at køre ind på Hospitalet, og se til en patient, som havde gennemgået en vanskelig operation. Helge boede hos Aksel og hans kone medens de læste.

Maria: født 1920. Maria var en lille mongolpige, hun blev født 2 måneder før forældrenes sølvbryllup og døde da hun var 13 år.

Helge: født 1921. Helge blev læge, boede i Roskilde og arbejde som gynækologisk overlæge på Roskilde sygehus til han gik på pension. Skoletiden for Aksel og Helge var i Vildbjerg, men da begge drenge skulle i realen, fik de den besked, at det var de ikke begavede nok til, hvilket de aldrig tilgav denne lærer.

Børnene havde en aftale om, at hjælpe hinanden økonomisk til en uddannelse.

Leo var den første færdiguddannede og hjalp så Kristian, de to hjalp så Johannes, osv.

De havde et utrolig godt sammenhold hele livet igennem, der var altid fest og godt humør når de var sammen.

På grund af landbrugskrisen måtte forældrene sælge St. Lysgaard, og de flyttede i et hus i Grønnegade i Herning. Til jul og alle fødselsdage kom børnene hjem, og der blev talt og sunget meget, og alle hyggede sig.

Det var lidt om Lysgaard brødrene, de drømte om at blive så mange brødre, at de kunne lave et fodboldhold, det blev de ikke, men med et par fætters hjælp, lykkedes det dem.

Den 20. september 2003 samledes slægten, der var ca.150 efterkommere af Else og Andreas og deres børn. Der blev i den anledning skrevet en lille sang til deres ære.

Mel: Jeg en gård mig bygge vil.
Else og Andreas var
udgangspunkt for festen, klar
Hvad mon de to ville tænke,
hvis de så de fyldte bænke,
slægten den er blevet stor,
rundt omkring nu alle bor.

Nitten år var kun hans brud,
da hun kom til Lysgaard ud.
treogtredivet det var manden.
Begge råded' med forstanden.
Hun med børn og hus så stor,
mens han klared' dyr og jord.

Fjorten børn de sammen fik,
samme skole alle gik
Huske troen på Vor Herre,
rare børn de skulle være.
De blev ledt med kærlig hånd.
Else og Andreas ånd.

St. Lysgård 2006

HANS BØTKER OG VILDBJERG KIRKEGÅRD. v/ Niels Korshøj

Denne artikel er et sammendrag af en samtale med kirkegårdsleder Hans Bøtker i august 2006.

Ung graver ansættes.

Bøtker har været graver/kirkegårdsleder i Vildbjerg siden 1970. Han er uddannet gartner og arbejdede før Vildbjerg på Ikast kirkegård som medhjælper.

Efter opfordring fra hans daværende arbejdsgiver, søgte han stillingen som graver i Vildbjerg. Han var 29 år, og noget beklemmt ved situationen. Ville man ansætte så ungt et menneske? Den unge gartner begav sig mod vest uden rigtig at vide noget om, hvor Vildbjerg egentlig lå. Efter forgæves at have været ved Nøvling Kirke, drog han længere vestpå, og da han så den store hjørnebygning i krydset Østergade/Bredgade med spir, tænkte han: Det er jo en hel storby! Det blev ikke mindre, da han kom til kirken og så den imponerende hjørnebygning Bredgade/Kirkegade. Bøtker parkerede under det store asketræ og begav sig hen ad Kirkegade for at finde ud af, hvor daværende graver, Martin Jensen boede.

Der kom en mand gående. Adspurgt, hvor mon graveren boede, fik Bøtke intet svar, men personen pegede blot op på ejendommen Kirkegade 1. Efter at have funderet over, om alle Vildbjergensere mon var lige så snakkesalige, blev Martin Jensen fundet, og de to fik en god snak. Det er Bøtkes indtryk, at Martin Jensen anbefalede ham overfor menighedsrådet.

Arbejdsforhold ved ansættelsen.

På daværende tidspunkt bestod graverens arbejde i at holde gangene på kirkegården og at være kirketjener. For disse ting, fik han en løn på 20.000 kr. årligt. Hvad graveren ville tjene derudover var privat entreprise. Det var hans egen forretning at sælge granpyntning, aftale vedligeholdelse af grave, levere blomster til og iværksætte pyntning af kirken ved højtideligheder m. v.

Omkring 1970 var der en bevægelse i gang for at få mere system over kirkegårdene. Hidtil var "systemet", at man begravede folk, og så anlagde man gangene derefter.

Kirkeværgen på daværende tidspunkt var dyrlæge Erik Engberg, der havde erklæret, at det skulle være slut med at ansætte gamle landmænd som gravere. Han ønskede yngre professionelle, der vidste, hvad de havde at gøre med.

Sådan blev det. Hans Bøtke blev ansat som den yngste graver man nogensinde havde haft. Efter bekræftelsen på at ansættelse var sket, sagde Engberg: Det første du så kan gøre er at gå hen og hæve din løn! (graveren var forudlønnet).

Allerede 3 uger efter ansættelsen, kom den første konfrontation med provst Davidsen, der var en mand der holdt 3 skridts afstand til folk. Det var bestemt i menighedsrådet, at omlægning af gange på kirkegården, skulle sættes i gang, og det kunne den ny graver passende give sig til. Bøtke kunne ikke se det rimelige i, at han skulle gøre det uden betaling. Da han ikke kunne få nogen afgørelse heraf, gik han til Davidsen og bogstaveligt slog i bordet- til provstens store forbavselse-, det var han ikke forberedt på fra en knægt på 29 år.

Kort efter ved en fest i skolehallen, kom provsten hen og med et klap på skulderen meddelte graveren, at sagen var i orden.

Menneskekendskab en fordel.

Bøtke mener, at man skal være lidt af en psykolog for at give de mange, han møder i bestillingen den rigtige behandling. Der kommer mange private ting frem ved samtale efter et dødsfald. Det er ikke så slemt, når den første ægtefælle er død. Så kommer den efterlevende sammen med børnene, og det er mere de praktiske ting, der skal tages vare på. Det er når den sidste er væk, at der kommer mange komplikationer frem, da det er børnene, der skal til at tage stilling til, hvad der skal ske. Ni ud af ti tilfælde deler børnene sig i modstridende parter, og hver part har ret på sin måde. Så står man der som en slags mægler for at få det hele til at gå ordentlig til. Der har årene lært ham at takle sådanne situationer.

Her bemærker Bøtke noget pudsigt. Før hed det graver, nu hedder det kirkegårdsleder. Det har ført til, at når man annoncerer efter en kirkegårdsleder, pointeres det i annoncen, 1 at ansøgeren skal arbejde på kirkegården. Uanset titlen er det ikke et skrivebordsjob. I øvrigt er det administrative blevet meget mindre, efter at man i stort omfang er gået over til legatgrave. Før skulle graveren årligt udregne og udskrive regninger for de grave han passede samt køre ud med regningerne.

Regulativ for Vildbjerg nye Kirkegaard.

§ 1.

Fra 1. Oktober 1917 tages den nye Kirkegaard i Brug og alle Begravelser finde Sted paa den. Dog kan de, der i Førvejen have købt Jord paa den gamle Kirkegaard, benytte de Gravsteder i den Del af de 20 Aar, hvorfør de ere købte, som er tilbage.

§ 2.

Samtlige Gravsteder betegnes med Nummer og indføres i en Protokol. Kirkebestyrelsen passer, at Protokollen holdes i Orden, og at navnlig enhver Jordfæstelse indføres under det rette Nummer med Angivelse af Dagen for Jordfæstelsen.

§ 3.

Kirkebestyrelsen og særlig Kirkeværgeren fører Overlysning med Kirkegaarden og vaager over, at følgende Bestemmelser med Hensyn til Fred og Orden overholdes.

§ 4.

Kirkebestyrelsen antager en Graver for Kirkens Regning. Denne fører paa Bestyrelsens Vegne det daglige Tilsyn og udfører de nødvendige Arbejder med Hensyn til Kirkegaardens Renholdelse og Forskønnelse, besøger Snekastning og passer, at de paa Gravstederne anbragte Nummerplade altid er i tilbørlig Orden og i Overensstemmelse med Protokollen.

§ 5.

Enhver af Sognets Beboere, Mand eller Kvinde, som ikke har Familiegravsted paa Kirkegaarden, kan indansøge frit Gravsted for et Tidrum af 20 Aar efter Ligets Jordfæstelse, ligesom en efterlevende Ægtefælle uden Betaling kan fordrø sig udlagt en Begravelsesplads ved Siden af den indlavede.

For Gravkastning og Ringning betales 7 Kr. 50 Øre, for saa vidt vedkommende ikke selv ønsker at besørge disse.

Efter 20 Aars Forløb hjemfalder Gravstedet til Kirken, men kan genkøbes for 4 Kr. for de næste 20 Aar.

§ 6.

Enhver, der ønsker Hegn, Monumenter eller lign. omkring eller paa deres Gravstedet, skal rette sig efter Kirkebestyrelsens Anvisning ved Anbringelsen. Træer maa kun anbringes med Kirkeværgerens forud erhvervede Samtykke.

Enhver er forpligtet til at holde sit Gravsted i Orden, rent for Urdadt, og bestkære, hvad der

§ 7.

Alle Gravsteder er efter 20 Aars Forløb hjemfaldne til Kirken, her saa vidt de ikke er genkøbte. Det samme gælder ogsaa med Hensyn til Monumenter og Indhegninger af alle Sængs, som ere anbragte paa eller omkring Gravene, saafremt ikke vedkommende Ejer eller lovlig offentlig Bekendtgørelse enten mod den fastsatte Betaling fornyer sin Ejendomsret til Gravstedet og hvad der er anbragt derpaa og derom, eller forlanger dette udløst. I de Tilfælde disse Monumenter m. m. tilfalder Kirken i Henhold til foranstaaende, maa Kirken dog ikke disponere over samme uden Tilladelse af Synet, der kan forlange dem bevarede.

§ 8.

Enhver Grav maa graves 3 Alen dyb eller saa dyb i Forhold til Kistens Højde, at Intet Laag har mindre end 2 Alen Jord over sig. Enhver har Lov til at grave eller lade grave paa den erhvervede og anviste Plads, men maa omhyggelig sørge for, at anden Mandes Grave eller Gravsteder ikke beskadiges. Kan sandtstaaende undgaa, maa han sætte det beskadigede i Stand eller Jordpaaløstelsen. Udføres Arbejdet af Kirkens Graver, har denne Ansvar for Bestadigelsen.

§ 9.

Paa Kirkegaarden maa ingen Løg eller med Hensyn til Stedet upassende Opløselse finde Sted. Ingen maa beskadige eller borttage Træer, Blomster eller andre Vækster eller paa nogen Maade beskadige Grave, Gravsteder eller andre paa Kirkegaarden værende Anlæg. Børn, som ikke er i Følge med voksne, maa som Regel ikke tilstedes Adgang til Kirkegaarden. Forøvrigt er Kirkeværgeren berettiget til at træffe de Forholdsregler, som måtte være nødvendige saa vel for Orden som for Synet ved Gravstedernes Indretning m. v., eller for at frede om Kirkegaarden og passe, at ingen- somhelst Ufred eller Uorden fremgaar paa samme.

Saaledes vedtaget af Kirkebestyrelsen den 26. September 1917 og 4. Maj 1918, og endelig understrevet d. 4. September 1918.

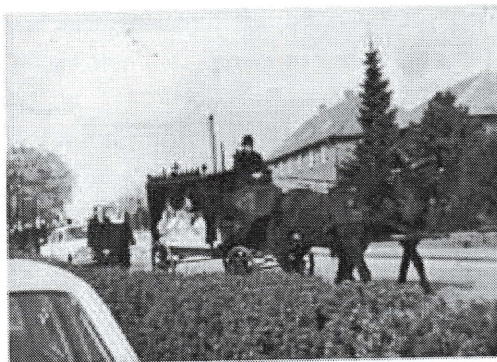
Fr. Zeuthen,
Sognepræs.

Niels Korshøj, Chr. Jensen.

Foranstaaende Regulativ approberes herved som gældende indtil videre.

Ribe Stiftsøvrighed, den 26. September 1918.

Da begravelserne foregik fra kirken, var der et andet lille problem. Som det er bekendt, var det Senius Falsig, der kørte rustvognen fra kirken til kirkegården.

Falsig var kendt for at have et ret højt organ, og da Bøtke og han ikke overværede selve kirkehandlingen, men sad i våbenhuset under højtideligheden og talte sammen, var

det ofte en nødvendig pligt at tysse på Falsig for ikke at forstyrre højtideligheden, idet hans stemmekraft steg i takt med, hvor ivrigt han fortalte.

Nogle episoder fra 36 års ansættelse.

I sine 36 år som graver/ kirkegårdsleder, erindrer Bøtke kun en alvorlig konfrontation. Det skete først i 1970'erne. En af byens agtværdige borgere, der havde to hustruer begravet på kirkegården og reserveret et gravsted til sig selv, havde sirligt klippede hække omkring de 3 gravsteder. Han klippede dem selv. Men først i halvfjerserne overtog graveren hækklipningen. Og gjorde det lige så sirligt. Men på et tidspunkt skulle hækkene fornyes, hvilket bevirkede, at de heromtalte hække blev fjernet. Da den ærværdige borger opdagede, at hans elskede hække var forsvundet, kom han "helt op at ringe", overfusede den uskyldige graver med mange variationer af overgreb på den private ejendomsret. Meget ophidset, lovede han at indgive klage til menighedsrådsformanden og andre steder. Menighedsrådet gjorde ikke noget ved sagen, da vedligeholdelsen af hække jo var overgået til graveren.

Det afstedkom imidlertid, at den gode borger, der ugentlig tilså sine gravsteder, ikke talte til graveren i 2 år, selvom han mange gange gik lige forbi, hvor Bøtker arbejdede. Efter halvandet års tid prøvede borgeren så småt at tale lidt til graveren, men mødte ingen forståelse der.

Det må alligevel have plaget ham, for på et tidspunkt gik han til formanden og gav en uforbeholden undskyldning for sin opførsel. Dette meddelte formanden Bøtker. Så snakkede de to igen som før, men graveren lægger ikke skjul på, at det var en plagsom periode.

En anden episode fra halvfjerdserne. Gennem lang tid kom der hver fredag lige før middagstid kørende en ældre herre, som parkerede ved kirkegården. Når Bøtker gik hjem til middag kl. 12, gik herren en tur rundt til affaldsspandene og kiggede på de buketter, der var havnet der. Der er i hver buket altid blomster, der holder sig bedre end andre. Ud af buketterne tog herren de pæneste, hvoraf han sammensatte en pæn buket, som han derefter anbragte på sine forældres gravsted.

Herefter gik han tilbage til sin bil og tog en middagssovn. Når Bøtker gik tilbage fra middagspausen kl. 1, sov den ældre herre de (næsten) uskyldiges sovn. Det stod på gennem mange år, og så længe blev affaldskurvene ikke tømt før over middag om fredagen.

Da Bøtker startede i 1970 var der ikke toilet hverken ved kirken eller på kirkegården. Bag kirken var der et lille skur med spand, der jævnligt skulle tømmes. Provsten mente, at det nemmest foregik ved at grave et hul på kirkegården og tømme spanden deri.

Ved et bryllup havde Bøtker låst skuret, da han syntes, at det var for uhumsk at byde trængende bryllupsgæster. Det afstedkom en røffel fra Davidsen, afsluttet med, at stedet skulle være åbent under alle kirkelige handlinger!

På kirkegården klarede de besøgende det ved at benytte affaldskurvene. Den kunne jo bekvemt transporteres om bag en passende stor busk.

Problemet blev afhjulpet for kirkens vedkommende, da dåbsværelset blev bygget til i 1972.

Fra samtaler med folk på kirkegården, husker Bøtker en ældre mand, han kom i snak med, der fortalte, at han i gravstedet de stod ved havde begravet kone og 4 børn. De fire børn havde han mistet i løbet af ti år. Tiderne dengang var så strenge for en fattig husmand, at han var nødt til at købe barnekisterne på vekslers hos snedkeren. Det var hårde tider.

En dag så Bøtker en lille pige, der gik rundt ligesom hun søgte efter et eller andet. Det kunne jo være, hun ledte efter sine bedsteforældres grav, så graveren spurgte hende, hvad hun ledte efter. Jo, hendes mor havde sendt hende ned på kirkegården for at finde den fineste buket. Moderen skulle have gæster om aftenen, og det var jo rart med noget, der kunne pynte på bordet!

Praktiske forhold omkring grave og begravelser.

En anden ting der er bemærket er, at de unge mennesker ikke kommer på kirkegården, som de gjorde før i tiden. Dog, ved juletid, især den 23. og 24. december vrimler det med unge mennesker, der skal besøge bedsteforældres grave, enten med blomster eller fyrfadslys. Som Bøtke siger: de dage står der en em over kirkegården af armspray, deodoranter og hårspray. Det er ret så hyggeligt.

I øvrigt er det, med at stille lys på gravene en ret ny skik. Ligeledes er det meget brugt på barnegrave at anbringe legetøj. Der er masser af dyrefigurer, navne i plastic, racerbiler m. m. Det er accepteret af menighedsrådet. Det eneste, der ikke accepteres, er plasticjuletræer med lys i.

Når en grav er sløjfest, genbruges gravstedet ofte hurtigt derefter. Man graver og fjerner kisten.. Da kommer man, som Bøtke siger, til at lære dem man har gået og passet på lidt nærmere at kende. Selv efter 20-30 år, er fyrretræskisterne næsten intakte. Man fjerner så låget, tager siderne af, og lader det tilbageblivne af den afdøde blive. Her kan man se, hvorledes begravelsesskikkene har været. Mange ligger med deres vielsesring eller andre smykker.

Når en sløjfet grav skal gengruges, kigger graveren altid først i begravelsesprotokollen for lige at orientere sig om, hvem der egentlig ligger i graven. I et tilfælde, studsede Bøtker, da han så, at der stod: "asyl".

Han tænkte, at det kunne være en, der kom fra en lukket anstalt, eller lignende. Først senere, fandt han ud af, at fattiggården i Vildbjerg kaldtes asylet. Da han kom ned til den pågældende, så han til sin forbavselse, at vedkommende lå i en stor islandsk sweater, ganske som da han var blevet begravet. Enten har man ikke villet ofre penge på ligklæder, eller det kunne have været mandens yndlingspåkledning i levende live.

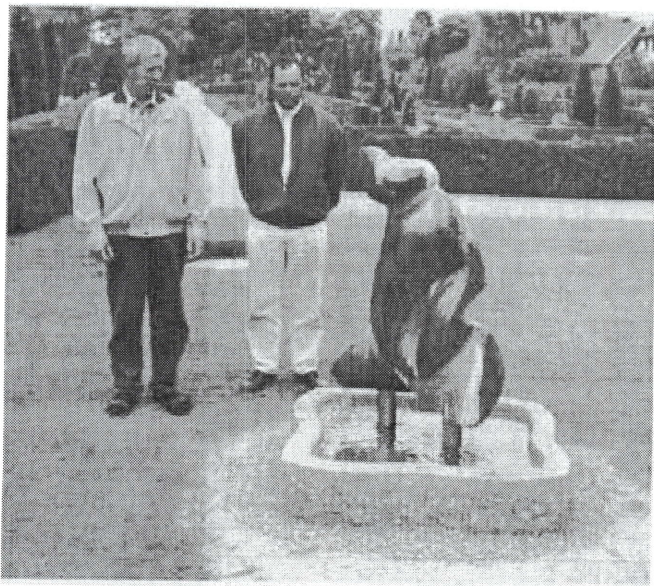
Der er næsten aldrig ubehagelige oplevelser ved opgravninger. De begravede er tørret helt ind, og de får, som ovenfor nævnt, blot lov at ligge i den hidtidige fred. Et problem, kan dog være ældre kister, der var forsynede med løvefødder. De er højere og mere solide end nutidens kister. Da disse kister anvendtes, var det nødvendigt for graveren at grave graven 180 cm dyb, idet der altid skal være en meter jord over kistelåget.

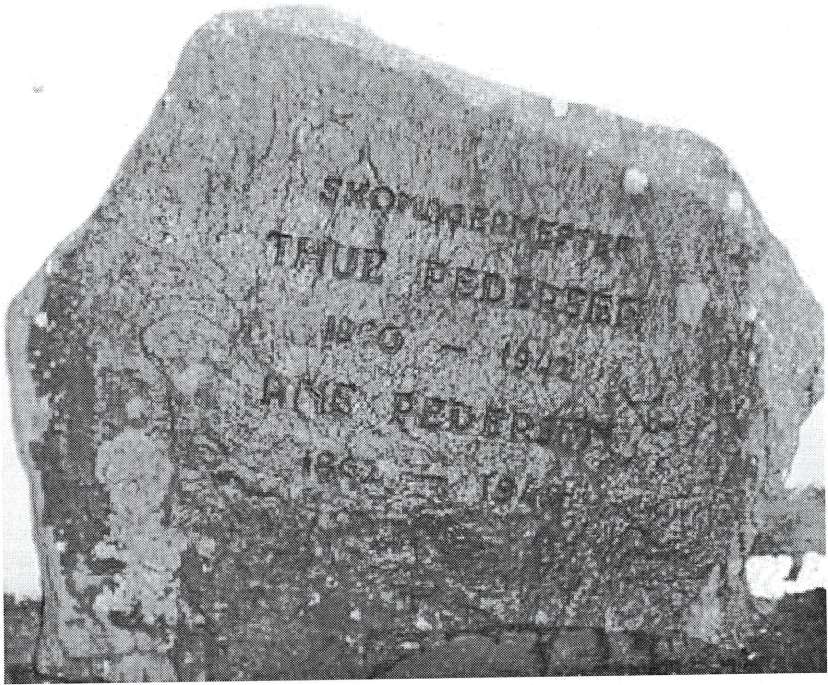
Nu er kisterne normalt lavet med sider af spånplader, men med fladt fyrretræslåg. Disse kister er meget usolide, idet siderne falder ud til siden, hvorved låget synker ned. Bøtker har oplevet, at en grav er sunket sammen inden for 14 dage efter begravelsen.

Formidling af gaver til kirke og kirkegård.

En del gode gaver, er blevet til virkelighed, efter snak på kirkegården, og graverens opmuntring til at realisere den gode ide. To, der vil være anonyme, har skænket parklamper til kirkegården, en anden anonym har skænket den smukke vandkunst ved kapellet, medens en, knap så anonym, har givet et dejligt klokkespil til kirken.

Ellers kan Bøtker fortælle, at hans enorme kendskab til Vildbjergs borgere og diverse familierelationer, foruden samtaler på kirkegården, i stort omfang stammer fra de år, hvor han ved vintertid cyklede rundt med regninger for arbejdet på kirkegården. Der var ofte tid til gode - og lange- samtaler. Hos Peder Kjærgård (Kendt for Kjærgårds Mindelegat), var samtalerne dog ganske korte. Graveren sørgede altid for at komme lige før middag, for at kunne komme hurtigt af sted igen. Der var simpelthen så bitterlig koldt, at man højst kunne sidde stille en halv time.

Med, nu afdøde, fotograf Ellen Pedersen, kunne man få megen nyttig snak. Det specielle ved hende i denne forbindelse var, at hun, ganske usædvanligt, sløjfede gravstederne for sine forældre, bedsteforældre og søskende. Mindestenene fik hun bragt hjem til sin have, hvor hun lavede en lille mindeplads. ”mausoleet”, som hun kaldte det. Gravstenen for faderen, Thue Pedersen, er en af kvadrene fra den gamle Vildbjerg kirke. Thue Pedersens lysthus lå tæt op til kirkediget i Jyllandsgade, og, som Ellen Pedersen udtrykte det, det kunne jo være, at stenen under kirkebyggeriet var kommet til at flytte sig lidt.

Oplevelser på udflugt med graverforeningen.

Sluttelig, får jeg Bøtke til at fortælle et par tildragelser, der ikke vedrører Vildbjerg. Kirkegårdsledere skal også lære af andre, og derfor har graverforeningen udflugter til andre kirkegårde for at lære lidt om, hvordan man gør andre steder. Her sker det, at der fortælles ting, som måske ikke er almindelig kendt.

Under et besøg på Assistens Kirkegård i København, fortalte kirkegårdslederen således, da man var ved Søren Kierkegaards grav en vist ukendt detalje. Søren Kierkegaard er begravet sammen med sine forældre i et familiegravsted. Kirkegårdslederen fortalte, at på filosofens gravsten, var hans fødselsdato og år ikke påført de første 17 år efter begravelsen. Det skyldtes, at forældrenes sten stod ved siden af, og da faderen var gift to gange, ville det virke påfaldende, at Søren Kierkegaard var født 4 måneder inden faderens første kone (som stod på forældrenes gravsten) var død. Den daværende graver havde tilladt sig en vis diskretion.

Ligeledes fra Assistens Kirkegård fortælles en grim historie. Der var for mange år siden en graver på kirkegården, der blev forelsket i en grossererdatter. De blev ringforlovede, men så bliver hun syg og dør. Hun kommer i kapellet på Assistens Kirkegård. Hun har forlovelsesringen, som graveren har bekoftet, på. Han synes nok lige, det er groft nok, at hun skal begraves med den på. Så om aftenen, går graveren ned i kapellet, og han prøver at tage ringen af. Det kan han ikke. Resolut henter han en knibtang og klipper fingeren af, og sætter sig i besiddelse af ringen. Det lever graveren med i mange år. Nok ikke uden kvaler- for da han mange år senere bliver alvorligt syg, fortæller han til nogen, hvad han har gjort, og ikke kan leve med. Det vil de pågældende ikke tro på, så de graver hende op- simpelt- hen- for at få be- eller afkræftet historien. Ja, ganske rigtigt, hun manglede den ene ringfinger.

Diskretion en selvfølge.

Til slut, bemærker Bøtke, at der selvfølgelig også vedrørende den unge Vildbjerg Kirkegård, er mange ting, han har oplevet, og som han aldrig kan fortælle.

Den daglige gang på kirkegården, har givet ham et enestående indblik i familieforhold og familieskæbner.

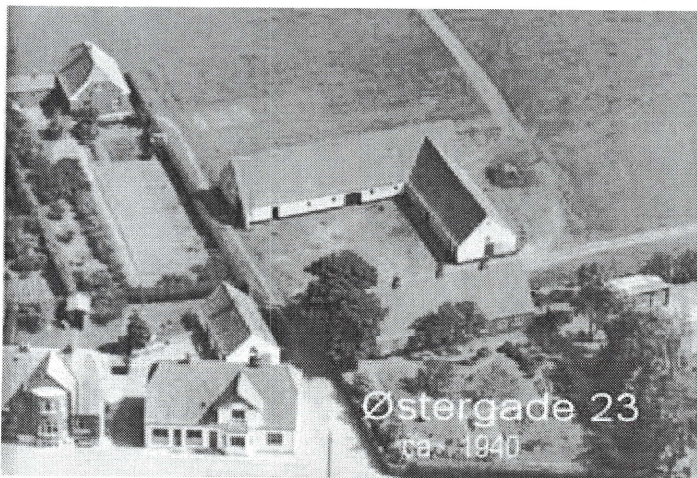
En ting, han kan smile ad, er, at tit betror mennesker sig til ham, og graveren er en god lytter. Når en person så har betroet sig, og talt til den opmærksomt lyttende Bøtke i et kvarters tid, slutter vedkommende af med et: ” Tak for snakken”!

Hans Bøtke glæder sig nu til omkring maj 2007, at begynde sin pensionisttilværelse. Efter et godt, og upåklageligt samarbejde med menighedsrådet, mange oplevelser, og et arbejdsliv gennem 36 år, og, indtil dette skrives, uden en eneste sygedag, kan det være sjovt, at se, hvad tilværelsen endnu kan byde på.

Bredgade i Vildbjerg. v/ Karl Gregersen

Indledning.

På den nuværende Søndergade, lige over for apoteket lå indtil 1882 gården Over Burgaard med 162 tdr. land. Jorden strakte sig i hovedtræk fra Nylandsvej til Nørregade og fra Rødding å til Tranholm bæk. Det betød, at Over Burgaards jordareal blev centrum for byudviklingen i Vildbjerg. Tiden omkring 1882 var en brydningstid, og Vildbjerg var begyndt at vokse. Nogle personer kunne se, at der ville blive behov for jord til byggegrunde. Allerede i 1876 havde landmand Niels Merrild fra Merrild købt jorden nord og vest for kirken og averteret med salg af grunde. I 1882 blev Over Burgårds bygninger revet ned. Niels Mouritsen købte den vestlige del af jorden og dyrlæge Knudsen den østlige del. Dyrlæge Knudsen byggede en ny gård, men jorden blev gradvist stykket fra til beboelse eller forretninger. Resterne af gården ligger på Østergade 23. Niels Mouritsen byggede Vildbjerg hotel i 1883. I 1890 var der i byområdet i Vildbjerg 4 gårde og 36 huse.

Bredgade 1900.

På et af de ældste billeder fra Bredgade ses bagerst Vildbjerg hotel(1). Selve hotellet var bygget i et plan, dog med mulighed for udnyttelse af et loftrum. Kørestalden var beregnet for kirkegængere og andre, der kom kørende til byen. De havde tidligere mulighed for at få hestene opstaldet på Over Burgård. Niels Mouritsen var kun hotelejer i kort tid, idet hotellet blev solgt til Martin Israelsen og senere efter århundredskiftet til Martin Gramstrup. Købmandsbutikken(3) på billedet blev bygget i 1876, og var den første egentlige forretning i Bredgade. Lars Meldgård Andersen overtog forretningen efter bygherren Niels Karl Jensen. Mellem købmandsforretningen og hotellet ligger en forretning, der er opført i samme byggestil som de øvrige bygninger. Her har bl. a. været cigarforretning. De to forretnings-huse er formentlig opført på samme tid, og noget tyder på, at de en overgang har haft samme ejer. År 1900 var det L. Meldgård Andersen, der fik etableret vejret mellem hotellet og naboforretningen.

På modsat side af gaden over for hotellet er en række huse, som alle er opført omkring 1895. Der er tale om forholdsvis ensartede huse og med mange skorstene. Tagrejsningen er så høj, at loftrummet kan udnyttes, og på nogle billeder ses, at der er vinduer i loftets gavle. I det første hus(2) var der manufakturforretning ved forskellige ejere, og en del af disse er senere fortsat i den bygning, der rummer IH-mode i nr. 20. Derefter kommer en forretning(4). hvor I. P. Hansen startede i 1895, og ret hurtigt solgte forretningen til Andreas Jensen. Efter Andreas Jensen kommer en forretning(nr. 6), der 1919 blev til Vildbjerg Handels- og Landbrugsbank. Clausager i Sinding var formand, og tømremester Th. Thomsen næstformand.

Før den tid blev Vildbjergs pengesager ordnet af købmand Jens Jensen(Handels- og Landbrugsbanken) og af Købmændene Lars og Severin Meldgård(Herning Hede- og Discontobank)

Bredgade 8 har været ramme om forskellige forretninger, men da Midtbank ved banksammenlægningen i 1963 skulle bruge mere plads, måtte Bredgade 8 indgå i Midtbanks nye bygninger.

Forretningerne(12) og (14) har været med fra starten og rummet forskellige gøremål. Bredgade 16 er gadens ældste bygning.Nr.16 er skolen, der blev bygget i 1840 til afløsning for den gamle skole der siden 1742 havde ligget tæt ved kirken. Skolen blev ombygget 1884 og afløstes 1908 af den nye skole på Burgaardsvej. Bredgade 16 rummede 1. og 2. klasse samt lærerindens privatbolig. Nr. 14, som formentlig er skoleudvidelsen i 1884, rummede 3. og 4. klasse samt degnens privatbolig. På hjørnet til jernbanealle'(18) lå et automobil- og cykelværksted.

Det er dateret til at være opført 1920. Inden blikket vendes mod den nordlige ende af Bredgade skal på kirkepladsen omtales det gamle asketræ. Det er her fotograferet omkring år 1900 og fylder temmelig meget i bybilledet. Det blev plantet af lærer Damgaards søn Ludvig i 1835, og er nu 170 år. Hovedstammen værnes med stakit. Gennem årene er der fjernet nogle af de store grene.

Bredgades nordlige ende begynder på venstre side med bageriet(9). Det første bageri blev opført år 1900. De efterfølgende bygninger er alle opført fra 1900 – 1905, undtagen nr. 11, med boghandel, der er bygget i 1922.

Der kan dog tidligere have ligget en bygning. Nr. 13 har haft forskellige forretninger med tøj, og nr. 15 havde cykler og sy-maskiner i sydenden og købmandsforretning i nord. Nr. 17 blev bygget af skræddermester A. C. Sønderby. Nr. 19 startede som afholdshotel. 21 og 23, som nu er nedrevet, var beboelseshuse. Rækken slutter med stuehuset til Vildbjerggård, som Niels Mouritsen byggede i 1866.

På højre side af Bredgades nordlige del ligger modeforretningen(20), der sammen med de øvrige bygninger på samme side stammer fra 1905. Nr. 20 har fastholdt handelen med tekstilvarer siden starten. Nr. 22 har bl. a. haft modeforretning, vaskeri og mælkeudsalg, men er nu overtaget af nr. 20.

Nr. 24 har haft slagterforretning og nr. 26 havde snedker- og møbelforretning. Nr. 32 er det tidligere forsamlingshus bygget i 1902.

Bredgade 1910 - 1930

Som det fremgår af det foregående, er de fleste huse i Bredgade opført inden 1910. De ældste huse ligger i gadens sydlige ende, og mens de er opført som etplanshuse dog med loftsrum, kommer der i den nordlige ende en del bygninger i to etager. 1910 er også året, hvor elværket fra 1906 sikrer strøm til gaden og dermed til forretningerne. Telefoncentralen fra 1904 har sikret forbindelse til omverdenen

Et fremskridt var også, men først omkring 1920, at der blev kloakeret og at vejene i den indre bydel blev brolagt. Ligeledes blev der anlagt fortov. Billedet fra 1910 viser de to snorlige rækker af telefon- og elmaster. Til gengæld er nogle af træerne forsvundet fra gadebilledet. Det er perioden, hvor teknikken for alvor holder sit indtog i Vibbjerg, specielt hjulpet af jernbanen fra 1904. På billedet ses, at hotellet har fået en etage mere, at nr. 3 har fået en kvist på loftsetagen, og i 1910 blev snedkerforretningen(10) bygget i to etager.

I denne periode, måske i forbindelse med brolægningen, er der sat gadenumre på de enkelte huse. Midt i billedet står postbud Hans Hansen og kigger efter fotografen.

Nr. 7 er bygget så sent som i 1928, og da bygningen skulle udfylde pladsen mellem Bredgade 5 og Kirkegade 3, blev det til denne flotte hjørnebygning.

Det var barber Merchelsen, der sammen med en autohandler Martin B. Christensen vandt et større beløb i lotteriet.. Bredgades huse har gennem årene være velholdte, og der opfyldes forskellige pladskrav, f. eks. kommer der kviste på både nr. 14 og nr. 12.

I nr. 16, hvor centralen holder til, er der ret hurtigt efter overtagelsen i 1909 bygget en større kvist på taget, så der kunne til både centralen og familien Harlev private gemakker.

Omkring 1946 er der på hele huset bygget fuldt udnyttet 1. sal. Bag centralen var der en lille stald med plads til et par kreaturer, nogle høns og 1 hingst.

Ved centralens gavl skimtes taget på mekanikerværkstedet i nr. 18. I Bredgades nordlige ende sker der ikke de store ting vedrørende bygningerne. De vedligeholdes, og der flyttes måske lidt på indmaden, men mur og tagkonstruktion er stort set som ved opførelsen.

Efter 1950.

Bredgade 1, Vildbjerg hotel har undertiden fået en hård behandling.

Bl. a. brændte hotellet under krigen, så tyskerne ikke kunne bruge hotellet som hovedkvarter. Endvidere var der ikke spiritusbevilling fra 1907 – 1962. Antallet af værelser blev forøget fra ganske få til op mod 100 sengepladser. Pauline Knudsen havde hotellet fra 1929 – 1944. Cilius Martens fra 1958 – 1978 og Ove Jørgensen fra 1989 – 2002.

Bredgade 3 havde tapet- og farvehandel, og desuden har der været cigarforretning og urmagerforretning. 1942 oprettedes en filial af Hammerum Herreds spare- og lånekasse. I 1950 blev der behov for mere plads, og der opførtes en bygning i 2 etager, hvor øverste etage blev lejet ud.. 1969 byggede sparekassen en tilbygning på 80 kvm ud mod parkeringspladsen. 1978 blev lejligheden inddraget.

Bredgade 5. Severin Meldgård var ejer fra 1916, hvorefter Svend Iversen drev forretningen i 35 år fra 1945. I 1986 blev den af en tidligere lærling, Aksel Jørgensen, indrettet til grillbar og kiosk.

Bredgade 7 daterer sig til sidst i 1928 og adskiller sig væsentligt fra de bygninger, der dengang var i Bredgade. I den sydlige ende af bygningen havde Ingemann Schultz cykel- og træhandel. Her startede Steen Vilsbøl i 1976, hvorefter han flyttede til Søndergade. Der har været antikvitetsforretning og nu butik

Berit. I den nordlige ende havde H. Bunde frisørforretning fra 1937, indtil han flyttede til den anden side af gaden 1960. Før Bunde havde Merchelsen frisør-

forretning.. Efter Bunde kom Wella salonen. På hjørnet til Kirkegade 1 var der i begyndelsen trikotageforretning Derefter fik Handelsbanken en filial. Senere blev der sagførerkontor.

Bredgade 9 blev bygget i 1900 med bageri i kælderen og privat beboelse ovenpå. Det gamle bageri blev revet ned i 1971, og der blev bygget 380 kvm etageareal med forretning, bageri og privat beboelse. Den første bager var S. Pedersen. Senere kom Ejner Nielsen og Niels Frederiksen. Ombygningen blev foretaget af Peder Kristensen. Siden har Preben Hansen og sønnen Rene' haft forretningen. For tiden er der Pizza-Kebab hus samt EDB-forretning.. Tinne og Søren Pedersen fejrede sølvbryllup i 1931.

Bredgade 11 startede i 1922 som bog- og papirhandel ved Just Sørensens. Senere kom Chr. Christensen, Chr. Andersen, fru bankbestyrer Jensen og Anker Snogdal. Mogens Svendsen havde derefter forretning med sport og fritid. Det er nu den lille butik. Pigen på billedet er Chr. Christensens datter Elly, der blev gift med snedkermester Chr. Andersen. Billedet er fra ca. 1930.

Bredgade 13 havde modeforretning ved fru murer Andersen, radioforretning ved Arthur Pedersen, skotøjshandel ved Daniel Buur og skrædderforretning ved Chr. Nielsen. Nu er der privat beboelse.

Bredgade 15, bygget 1905 af Aksel Knudsen, der selv i nogle år havde købmandsforretning i den nordlige ende. Derefter kom købmændene S. W. Christensen, Nørsøller Jensen, Hans Nissen og Svend Træholt.. I den sydlige ende havde Frederik Svinth cykelforretning. Der har været ølstue samt tysk kontor under anden verdenskrig. Aksel Jørgensen havde grillbar en del år, men nu er Bredgade 15 bodega og pub.

Bredgade 17 er bygget af skræddermester A. C. Sønderby. Efter Sønderby har der været tobaks- og slikbutik ved Poul Sørensen, malerforretning ved Viggo Poulsen og Yrjød Hansen. Nu er der cykelforretning ved Mads Jensen.

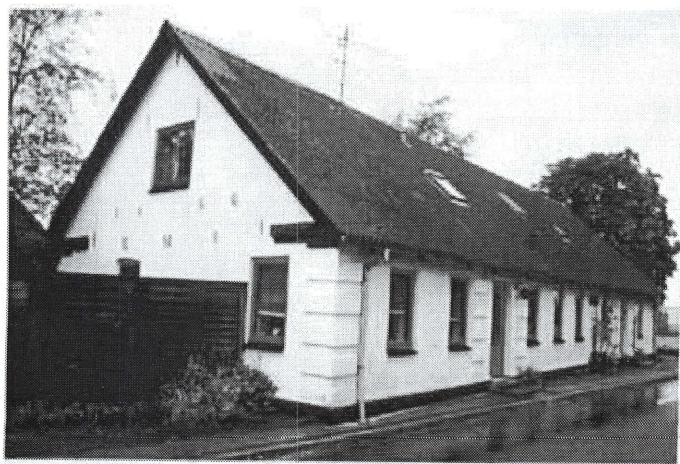
Bredgade 19 blev bygget som afholdshotel. Som sådan fungerede bygningen i nogle år, hvorefter den blev indrettet til biograf. I de senere år har der været Manhattan/fuzzy, et underholdningsetablisement, især for det yngre publikum. Bygningen er nu revet ned, og i stedet bygges et erhvervs- og bolighus i 7 etager.

Bredgade 21 og 23 er mindre beboelseshuse.. De er revet ned for at give plads til bolighuset. I nr. 23 havde Ole Birkmose fotoatelier omkring 1900-1916.

Bredgade 25 er stuehuset til Vildbjerggård, som Niels Mouritsen byggede i 1866. Samtlige staldbygninger er for længst borte, og jorden er anvendt til byggegrunde eller gartneri. Bygningen er stadig væk beboet og holdes i meget fin stand. På gavlen står tydeligt anført årstallet 1866. På gavlen står tydeligt anført årstallet 1866.

I **Bredgade 2** havde manufakturhandler Chr. Skov forretning. Senere har der været forretning ved Knud Dahl Knudsen. Der har været tatol ved Kristine Madsen, Bertha Madsen og Anna Schaadt. E. Møller Jensen har også drevet manufakturforretning her, og både han og Chr. Skov er fortsat i de større lokaler i nr. 20. Omkring 1970 blev der indrettet tandlægeklinik, hvor øverste etage efterhånden blev udbygget og taget i brug.

Bredgade 4 startede som isenkramforretning med I. P. Hansen, men Andreas Jensen tog hurtigt over. Han efterfulgtes i 1935 af Kr. Guldager og Frank Guldager i 1973.. Svigerdatteren overtog i 1998, men afhændede forretningen i 2006.. Bredgade 4 har gennem alle årene handlet med isenkram.

Bredgade 6 revet ned, da de to banker HerningHandels- og Landbrugsbank og Herning Hede- og diskontobank fusionerede til Midt-bank i 1965.

Den gamle bank og naboen Bredgade 8 blev samlet til Bredgade 6. 1. sal blev brugt til kommunens administration, indtil det nye rådhus var klar i 1971. Senere har der været konsultation for lægerne.

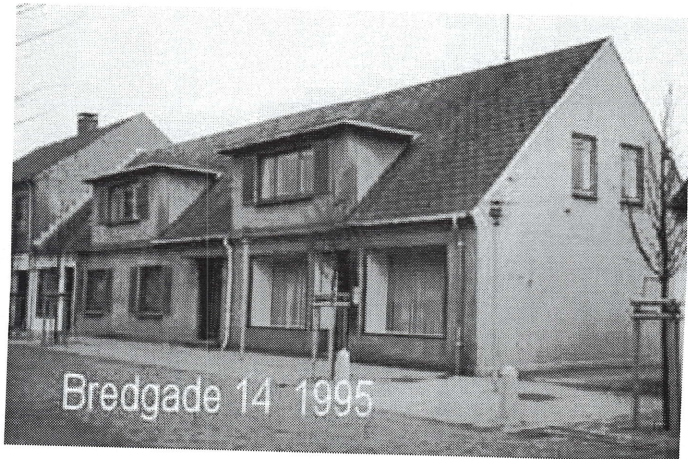
Bredgade 10 blev bygget af snedkermester Anker Larsen, og der var såvel beboelse som værksted. I mange år fremstillede han mest møbler. I 1935 blev der foretaget forskellige tilbygninger og ændringer af huset.. I 1938 blev butik, bagværelse og brændselsrum udlejet til Søstrene Svinth, Ester Jensen og Margith Holbech. 1942 overtog Aksel Jørgensen møbelforretningen, men byggede 1950 fabrik i Søndergade. 1960 flyttede barber Bunde til Bredgade 10. I 1989 flyttede Herning Folkeblad ind og senere Lokalavisen.

Bredgade 12 måtte sammen med nr. 14 vige for det kombinerede forretnings- og boligkompleks. I mange år havde Dynes Pedersen forretning og benzinsalg. I gården var der cykelhandel ved Mikkelsen og senere Andersen. Der har været maskinværksted ved bl. a. Otto Larsen, P. V. Møller samt Uno-X ved Peder Lysgaard. Der har været tobakshandel og isbar ved Ole Kristensen, Der har været grillbar, damefrisør og solcenter. På motorcyklen sidder købmand Åge Jensen. Midt i 90'erne foretog man den store sanering i Bredgade, hvor først FC havde købmandsbutik og nu Super Best.

Bredgade 14 havde i den nordlige ende slagterforretning ved Johan Kristensen, Thuesen og A. Visgaard Christensen. Tidligere var der slagtehus bag forretningen. I den sydlige ende har der været ur- og smykkebutik, tatol og kosmetik ved frk. Molbech Pedersen og Edith Sivebæk. Handelsmand Charles Pedersen har boet der. Der har været anlægsgartneri og folkekirkens nødhjælp.

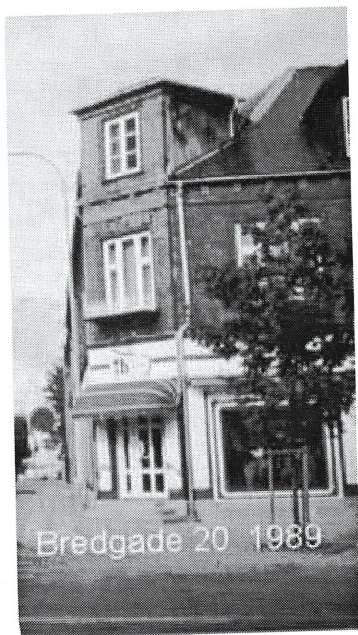
Bredgade 16 er den ældste bygning i Bredgade. Den blev i 1909 overtaget af Frederik Harlev, der efterhånden fik sat en kvist og senere en ekstra etage på, så der var plads til den voksende telefoncentral samt Harlevs forskellige gøremål. Karoline Harlev bestyrede centralen fra 1904-1945, hvorefter datteren Gudrun, gift med Børge Jelsbak passede centralen til automatiseringen i 1968.

Bredgade 18 har gennem mange år været ramme om et automobilværksted med forskellige indehavere., Frederik Svinth, Martin B. Christensen og sidst Juhl Risom. Forretningen nedbrændte efteråret 1965, hvorefter det nuværende torv blev indrettet.

Bredgade 20 har har helt fra starten været manufakturforretning, bl. a. ved Chr. Skov, Poul Kiilerich, P. Damgaard Jensen, Krogh Kristiansen, Arthur Pedersen, Harald Schødt, E. Møller-Jensen og senest Inga og Henning Andersen under navnet IH-mode.

Bredgade 22 var modemagasin ved Karen Nielsen. Senere var der i den nordre ende vaskeri ved Else Bro, efterfulgt af mælkeudsalg ved Hans Kjær og malerforretning ved Hedegaard Mortensen. I den søndre ende var der blomsterforretning og anlægsgartneri ved Georg Nielsen og Frederik Svinth. Ejendommen, der blev privatbolig er nu overtaget af IH-mode.

Bredgade 24 var slagterbutik med slagterhus bagved. Slagter Tronhjem blev efterfulgt af H.B.Nielsen, Heesgaard og Bech Hansen. Derefter blev der kontor for Herning Folkeblad. Der har været antikvitetsforretning og nu sidst frisørsalon.

Bredgade 26 var Snedkerforretning og ligkistemagasin hvor Peter Andersen også havde møbelhandel. Forretningen blev overtaget af sønnen Chr. Andersen.

Bredgade 28 og 30 er privatboliger. Der har til nr. 30 været tilknyttet vognmandsforretning.

Bredgade 32 er det gamle forsamlingshus bygget 1903. I 1930'erne kneb det med økonomien, og huset blev solgt til

ungdomsforeningen. Under krigen var huset gennem længere tid beslaglagt af tyskerne og var efter dette i miserabel stand. Det blev solgt til glasmester Godskesen i 1963 og brugtes som værksted. I 1975 blev det købt af Egon Godskesen og anvendt til kjølefabrik. Da systemen blev nedlagt gik der en kort periode, hvorefter lokalerne blev overtaget af Trehøje kunstforening, der havde sin første udstilling i 1995.

Bredgade 36 er bygget 1948 af Mads Chr. Lindvig, som gennem mange år havde blomsterforretning i Nørregade. Forretningen blev især passet af Ingeborg Lindvig, mens Mads Chr. Lindvig, der havde beholdt sit ældste drivhus på modsatte side af vejen, puslede med mange forskellige blomster og planter fra ind- og udland. Denne produktion har såvel det flotte blomsterhus som mange andre haft glæde af. Ingeborg er datter af tømrer Sørensen, Bredgade 34.

Super-Best, der afløste både Bredgade 12 og 14.

Til notater.

.....

.....

.....

.....

.....

Til notater.

.....

.....

.....

.....

.....

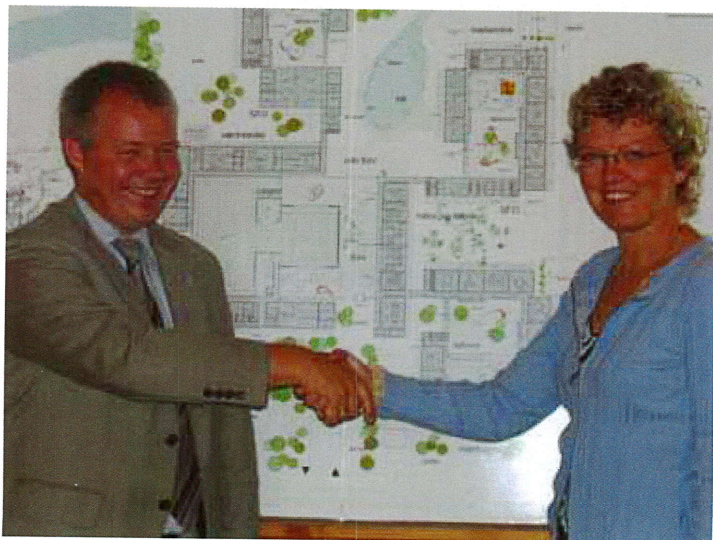
21. september. Vildbjerg vandværk fejrer 100års jubilæum

19. oktober.
Prins Henrik
Deltager i
verdensme-
sterskaberne for
stående
jagthunde.
(Sports- og
kulturcentret).

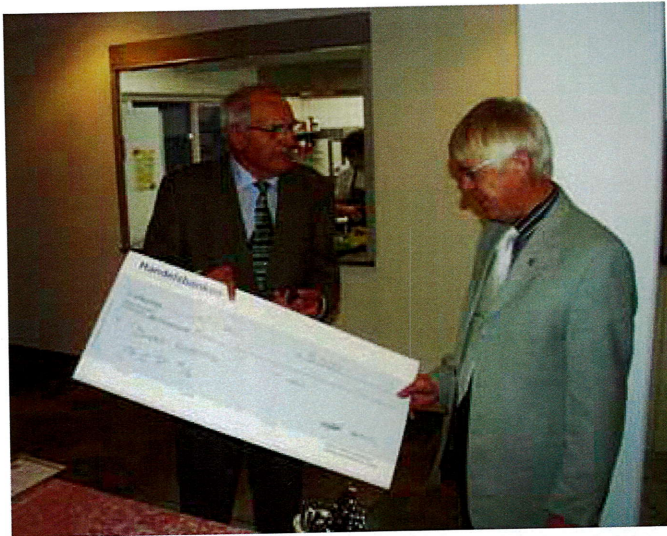
Oktober 2006. Preben Juelsgaard glæder sig over en grøn kunstgræsbane, der ikke skal klippes.

26. oktober. Direktør Lars Adamsen fra MT Højgård og viseborgmester Karin Kirk Veksler håndtryk i forbindelse med OPP projekt.(Ny skole).

1. november. PCP får overrakt Dansk industris regionale initiativpris på 5.000 kr.

2. november. PCP får overrakt handelsstandsforeningens forskønnelsespris. Prisen skænkes videre til den gamle smedie v/Johs. Skibbild.

9. november. Indura får nyt vartegn. Ved afsløringen ses Jørgen Pedersen, Bent Tredal, Lars Krarup og Svend Blæsbjerg.

26. november. Else Marie og Jan Lavdal Pedersen bliver nyt lederpar på Solglimt.

1. december.
Bodil Møller bliver
hædret med
Trehøje-prisen.

Forår 2006. Bredgade 23 nedrives for at give plads til
"Højhuset".

Forår 2006. Den første villa i udstykningen på Lysgård mark.

Forår 2006. Vildbjerglunds karakteristiske indgangsparti. Det smukke anlæg fejrer 100 år i 2006.

Sommer 2006. Elever og lærere på vej fra Vildbjerg gamle skole til rejsegilde på Vildbjerg nye skole.

Sommer 2006. Det nye plejecenter i den store udstykning på Lysgård mark fik navnet Kildehøj.

Sommeren 2006.
Et såkaldt højhus har været på vej gennem en del år.

Der har også været adskillige meninger fremme om husets påvirkning på de omliggende bygninger. Det står på Bredgade 19.

Sommeren 2006. Sådan så det ud på Jernbane Alle nr. 2. Den kendte dyrlægebolig, ejendomskontor m.v. er dømt til nedrivning.

Artikler i 1999-udgaven:

Vi passer på historien
To af århundredets sognepræster
Politiassistent N.C. Petersen
Landbruget – et tilbageblik
Isenkram i Vildbjerg før 1900- på vej ind i år 2000
Vildbjerg gennem det tyvende århundrede

Artikler i 2000-udgaven:

Vildbjerg skole
Vildbjerg apoteks historie 1914 – 2000
To gartnerier i Vildbjerg
Fotograf Ole Birkmose
Historien kom frem af glemselen
Glimt fra året oktober 1999 – oktober 2000

Artikler i 2001-udgaven:

Glimt fra årene 1901-1926-1951-1976
Virksomheden H.P. Briketter
Karetmagerfaget og Hans karetmåger
Kontorassistent i Vildbjerg 1961-1983
Episoder fra besættelsestiden
Skolevisitats 1858-1878
Glimt fra året november 2000-august 2001

Artikler i 2002-udgaven:

Glimt fra årene 1902-1927-1952-1977
Oprydning ved vestkysten sommeren 1945
Thomas Thomsen og sønnen H.C. Thomsen
Træk af Indre Missions historie
Hotel Vildbjerg gennem tiderne
Ung i Vildbjerg i begyndelsen af 1960erne
Glimt fra året september 2001 – september 2002

Artikler i 2003-udgaven:

Glimt fra årene 1903-1928-1953-1978
Spredte erindringer fra 1930erne og senere
Et "livets træ" I Vildbjerg kirke
Gammelager, en slægtsgård
Thomas K. Thomasen
Vildbjerg sogn omkring 1830
Glimt fra året september 2002 – september 2003

Artikler i 2004-udgaven:

Glimt fra årene 1904-1929-1954-1979

Jernbanens 100 år

En Vildbjergpigens erindringer

De grønne spejdere i Vildbjerg

Godser og bøndergårde omkring år 1800

Glimt fra året 2004

Artikler i 2005 udgaven:

Glimt fra årene 1905-1930-1955-1980

Uddrag af Harry Thomsens erindringer

Om lysthuse

Købmænd i Vildbjerg

Glimt fra året 2005

